

04.06.2020

Eesti Seksuaaltervise Liidu (ESTL) seisukoht seksuaalhariduse vajalikkuse osas Eestis.

ESTL on seisukohal, et seksuaalkasvatuse ja tõenduspõhise seksuaalhariduse andmine on vajalik ja peab algama juba varases lapseeas. ESTLi väärtused ja seisukohad tuginevad WHO, IPPFi ja teiste vastavate rahvusvaheliste organisatsioonide töö ja uuringute tulemustele.

WHO on koostanud Euroopa seksuaalhariduse standardid, mille kohaselt on seksuaalharidus õpetus seksuaalsuse kognitiivsete, emotsionaalsete, sotsiaalsete, suhetega seotud ja kehaliste aspektide kohta. Seksuaalharidus algab varases lapseeas ning kestab kogu nooruki- ja täiskasvanuea. Laste ja noorte puhul on selle eesmärgiks toetada ja kaitsta seksuaalset arengut. Seksuaalharidus annab lastele ja noortele järkjärgult teadmised, oskused ja positiivsed hoiakud, et mõista ja nautida oma seksuaalsust, omada turvalisi ja rikastavaid inimsuhteid ning võtta vastutus enda ja teiste inimeste seksuaaltervise ja seksuaalse heaolu eest. See on oluline tööriist lastevastase seksuaalse väärkohtlemise ja vägivalda ennetamiseks. Seksuaalharidus võimaldab neil teha valikuid, mis tõstavad nende elukvaliteeti ja annavad panuse kaastundliku ja õiglase ühiskonna heaks. Täiskasvanute seksuaalhariduse eesmärk on toetada ning soodustada tervist säästvaid ning ennast ja ümbritsevaid austavaid hoiakuid ning anda teadmisi riskikäitumise minimeerimiseks.

Inimene sünnib siia ilma seksuaalse olendina, seega seksuaalharidus algab juba imikueas vanemate poolt ning käib edasi käsikäes koos lasteaia- ning kooli seksuaalharidusega. Kuigi kodune, vanemate poolt antav seksuaalkasvatus on väga oluline, on samaaegne haridusasutuste poolt pakutav haridus sama vajalik – on vanemaid, kes ei taha, ei suuda või ei oska oma lapsi sel teemal harida, on lapsi, kes ei kasva koos oma vanematega, ning on peresid, kus hoiakud seksuaalsuse osas on pigem kahjulikud või esineb hoopis laste seksuaalset väärkohtlemist. Samas on kõigil lastel ja noortel õigus saada eakohast seksuaalharidust.

Seksuaalharidus ei ole pelgalt õpetus rasedusest ja haigustest hoidumisest, see on eelkõige väärtuskasvatus. See on osa üldisest haridusest mõjutades seega lapse isiksuse arengut. Seksuaalhariduse ennetav iseloom aitab mitte ainult seksuaalsusega seonduvaid negatiivseid tagajärgi vältida, vaid parandab ka inimeste elukvaliteeti, tervist ja heaolu. Sel viisil annab seksuaalharidus oma panuse üldisse tervise edendamisse.

Uuringud kinnitavad, et eakohane, tõenduspõhine ning holistiline seksuaalharidus hoopis vähendab riskeerivat seksuaalkäitumist, see ei suuna noori varasemale seksuaalelu alustamisele.

Eesti Seksuaaltervise Liidu poolt tunnustatud holistiline seksuaalharidus toetub järgmistele põhimõtetele, mille aluseks on WHO standardid ([http://www.estl.ee/admin/upload/Dokumendid/WHO-Standards_Estonian\(2\).pdf](http://www.estl.ee/admin/upload/Dokumendid/WHO-Standards_Estonian(2).pdf)).

1. Seksuaalharidus on arengu- ja eakohane, samuti võtab see arvesse kultuurilist ja sotsiaalset keskkonda ning on sootundlik.
2. Seksuaalhariduse keskmeks on seksuaal- ja reproduktiivõigused.
3. Seksuaalharidus põhineb terviklikul heaolu kontseptsioonil, mis hõlmab ka tervist.
4. Seksuaalharidus põhineb soolise võrdõiguslikkuse põhimõttel, enesemääramisel ja erinevuste aktsepteerimisel.
5. Seksuaalharidus algab sünnist.
6. Seksuaalharidust tuleb mõista kui panust õiglase ja kaastundliku ühiskonna heaks, võimestades üksikisikuid ja kogukondi.
7. Seksuaalharidus on tõenduspõhine.

Seksuaalharidus taotleb järgmisi tulemusi:

1. Panustamine seksuaalsuse, erinevate elustiilide, hoiakute ja väärtushinnangute suhtes tolerantse, avatud ja austava ühiskonna arenemisse.
2. Austus erinevuste suhtes ning teadlikkus seksuaalsest ja soolisest identiteedist ning soonormidest.
3. Inimeste võimestamine tegemaks teadlikke valikuid ning käitumaks enda, teiste ja oma partneri suhtes vastutustundlikult.
4. Teadlikkus ja teadmised inimese keha, selle arengu ja funktsioonide kohta.
5. Võime areneda seksuaalse olendina, st õppida oma tundeid ja vajadusi väljendama ning kogeda seksuaalsust nauditaval moel, samuti mõista oma seksuaalse identiteedi väljakujunemist.
6. Kohase teabe omandamine seksuaalsuse kehaliste, kognitiivsete, sotsiaalsete, emotsionaalsete ja kultuuriliste aspektide kohta, rasestumise vältimise kohta, seksuaalsel teel levivate infektsioonide ja HIV ennetamise kohta ning seksuaalvägivalla ennetamise kohta.
7. Vajalike oskuste omandamine seksuaalsuse ja suhete kõigi aspektidega toimetulemiseks.
8. Teabe omandamine olemasoleva seksuaaltervise alase nõustamise ja tervishoiuteenuste kohta.
9. Järelemõtlemine seksuaalsuse ning erinevate normide ja väärtushinnangute üle seoses inimõigustega, et kujundada välja omaenda hoiakud.
10. Võime luua (seksuaal-)suhteid, mis põhinevad vastastikusel mõistmisel ja teineteise vajaduste ja piiride austamisel ning võime olla võrdväärsetes suhetes. See aitab vältida seksuaalset väärkohtlemist ja vägivalda.
11. Võime rääkida seksuaalsusest, tunnetest ja suhetest ning selleks omada vajaliku sõnavara olemasolu.

Holistiline lähenemine, mis põhineb arusaamal seksuaalsusest kui inimese potentsiaali osast, aitab lastel ja noortel saada esmavajalikud teadmised ja oskused, et määratleda oma seksuaalsust ja suhteid, olles erinevatel arenguastmetel. Seksuaalkasvatust ja seksuaalharidust on väga olulised seksuaalvägivalla ennetuses.

ESTL on koolitusvaldkonnas tegutsenud alates 1995. aastast, mil hakati läbi viima seksuaalhariduse teemalisi koolitusi nii noortele kui täiskasvanutele.

Jaana Below

President

Eesti Seksuaaltervise Liit

Eesti Seksuaaltervise Liit
Mardi 3, 10145 Tallinn
Tel: 56 654 313
e-mail: estl@estl.ee

Reg.kood: 80102393
a/a Swedbank: EE142200221005140993